

Wegnemen van wantrouwen

“**V**ertrouwen komt te voet en gaat te paard” is de ware openingszin van het voorwoord van minister Verhagen bij de Macro-economische Verkenning 2012. Zijn slotzin “Vertrouwen in morgen begint vandaag” suggereert dat het kabinet met de Prinsjesdagstukken een flinke stap zet om het vertrouwen van de kiezer terug te winnen. Die verwachting wordt niet ingelost, zodat het beeld blijft dat het kabinet het probleem onderschat, wat het vertrouwen vermindert.

Het vertrouwen van de gewone hardwerkende Nederlanders in het probleemoplossend vermogen van de politiek is nog nooit zo laag geweest als nu. Juist nu de problemen zo groot zijn, is dit zorgelijk. Om het vertrouwen terug te winnen zijn kwaliteitspolitici met karakter nodig, die een consistent beleid voeren dat in het belang is van de kiezers. Verder is het zaak dat beleid dusdanig helder te communiceren dat die kiezers ook begrijpen dat het in hun belang is. Stappen om dit te bewerkstelligen kunnen vandaag al gezet worden.

De belangrijkste stap is het denken vanuit de kiezer en het zich daadwerkelijk verdiepen in diens beperkingen, problemen, ideeën en waarden. Op basis van nog ongepubliceerd eigen onderzoek kan ik concluderen dat het doorsnee-echtpaar absoluut niet dom is, maar evenmin *homo economicus*. Het realistische model uit de moderne gedragseconomie past hun echter perfect. Ze kunnen niet alles overzien en richten hun aandacht daarom vooral op wat hen direct raakt: hun portemonnee, veiligheid, zorg voor hun ouders en opleiding van hun kinderen. Ze zijn rationeel onvolledig geïnformeerd, maar lijden aan *confirmation bias*. Ze zijn niet volledig zelfzuchtig, hebben verliesaversie en worden mede gedreven door rechtvaardigheidsoverwegingen. Ze vinden dat wie hard werkt beloond moet worden, en dat wie de boel bedriegt of zich niet aan de regels houdt straf moet krijgen. Ze doen vooral graag hun eigen ding en zijn dus bereid veel te delegeren. Ze houden er echter absoluut niet van beduvelde te worden. Momenteel hebben zij vooral Griekse zorgen. Ze herinneren zich nog de invoering van de euro. Toen werd er alleen over de voordelen gerept: één munt waarmee je overal in Europa kon betalen. Een fantastisch idee. Niemand, behalve een paar wartaal brabbelende economen, zei toen dat de gezamenlijke munt ook geld zou kunnen kosten. Daarin voelen ze zich bedrogen. Ze zien nu dat de euro vooral een ticket was voor politici

om een plaats in de wereldgeschiedenis te verwerven. Waarom wordt niet toegegeven dat destijds een fout gemaakt werd?

Mede dankzij de euro en de liberalisatie van de Europese luchtvaartmarkt kennen zij Griekenland redelijk goed. Ze zijn er geweest en hebben er veel borden “mede gefinancierd door de EU” gezien. Ze weten dat Grieken weinig vertrouwen in elkaar hebben en dat dat komt omdat de Grieken ook minder te vertrouwen zijn. Ze weten dat Grieken door liegen en sjoemelen in de EU en eurozone terechtgekomen zijn. In feite begrijpen ze dat wel; ze zouden het zelf ook zo geprobeerd hebben. Wat niet in orde is, is dat onze politici destijds onvoldoende hebben opgelet en de zaak verkwanseld hebben.

Het doorsnee-echtpaar is bang dat we ons weer aan dezelfde steen zullen stoten en dat hulp aan Griekenland in een bodemloze put verdwijnt. Dat onze premier niet weet hoeveel geld hij toezegt, suggereert dat hij niet goed oplet en onze belangen niet goed behartigt. Dat de minister van Financiën ons niet wil informeren over de kosten van de verschillende scenario's vergroot het vertrouwen ook niet. Waarom laten we de Grieken niet gewoon failliet gaan? Alles wijst er toch op dat we er niet op kunnen vertrouwen dat de Grieken intern hun zaakjes op orde zullen brengen? “*Three strikes and you are out*”; het moet maar een keer afgelopen zijn. De vrees dat we door de Grieken gegijzeld worden omdat die niet zomaar uit de eurozone gezet kunnen worden, is wat hen echt boos maakt. Volstreekte transparantie over de beleidsdoelstelling en beleidsalternatieven kan die boosheid wat wegnemen en bijdragen tot het herstel van vertrouwen. Erkend kan worden dat Europa geen doel is, maar een middel om onze eigen welvaart te verhogen. Dat dit middel effectief is moet aangetoond worden. Dat kan ook. De kiezer heeft recht op volledige informatie over de kosten en baten van de verschillende alternatieven. Dat stelt hem in staat te verifiëren of de analyse juist en volledig is, en het beleid in zijn belang. Dergelijke transparantie maakt, als het goed is, ook de kwaliteit van de uitvoerders van beleid zichtbaar, een belangrijke voorwaarde voor het met een gerust hart delegeren.